

Dan LUPAȘCU

Coordonatori:

Mihai MAREȘ

Codul penal
Jurisprudență obligatorie
Jurisprudență relevantă

Ediția a III-a,
rev.

Ediție îngrijită de:
Alina-Adriana Arseni
Adrian Șandru

Universul Juridic
București
-2024-

CUPRINS¹⁾

CODUL PENAL	5
Art. 3. Activitatea legii penale	5
Art. 4. Aplicarea legii penale de dezincriminare	5
Art. 5. Aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei	18
Art. 6. Aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei	53
Art. 21. Exercițarea unui drept sau îndeplinirea unei obligații	81
Art. 30. Eroarea	86
Art. 35. Unitatea infracțiunii continuate și a celei complexe	86
Art. 37. Recalcularea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau complexă	91
Art. 38. Concursul de infracțiuni	97
Art. 39. Pedepsa principală în caz de concurs de infracțiuni	102
Art. 40. Contopirea pedepselor pentru infracțiuni concurente	106
Art. 41. Recidiva	111
Art. 43. Pedepsa în caz de recidivă	119
Art. 44. Pluralitatea intermediară	130
Art. 45. Pedepsele complementare, pedepsele accesorii și măsurile de siguranță în caz de pluralitate de infracțiuni	136
Art. 65. Conținutul și modul de executare a pedepsei accesorii a interzicerii exercitării unor drepturi	140
Art. 66. Conținutul pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi	143
Art. 73. Computarea pedepselor și măsurilor preventive executate în afara țării	143
Art. 79. Concursul între cauze de atenuare sau de agravare	145
Art. 83. Condițiile amânării aplicării pedepsei	147
Art. 85. Măsurile de supraveghere și obligațiile	152
Art. 88. Revocarea amânării aplicării pedepsei	157
Art. 89. Anularea amânării aplicării pedepsei	157
Art. 91. Condițiile suspendării executării pedepsei sub supraveghere	160
Art. 92. Termenul de supraveghere	162
Art. 93. Măsurile de supraveghere și obligațiile	165
Art. 96. Revocarea suspendării executării pedepsei sub supraveghere	165
Art. 100. Condițiile liberării condiționate în cazul pedepsei închisorii	168
Art. 104. Revocarea liberării condiționate	168
Art. 105. Anularea liberării condiționate	173
Art. 112. Confiscarea specială	179
Art. 112 ¹ . Confiscarea extinsă	181
Art. 115. Măsurile educative	182
Art. 124. Internarea într-un centru educativ	185
Art. 125. Internarea într-un centru de detenție	189
Art. 129. Pluralitatea de infracțiuni	192
Art. 135. Condițiile răspunderii penale a persoanei juridice	200
Art. 137. Stabilirea amenzii pentru persoana juridică	213
Art. 149. Prescripția executării pedepsei	216
Art. 154. Termenele de prescripție a răspunderii penale	216
Art. 155. Întreruperea cursului prescripției răspunderii penale	224
Art. 156. Suspendarea cursului prescripției răspunderii penale	260

¹⁾ Prezentă culegere include decizii publicate în M. Of. până la data de 1 februarie 2024.

Art. 159. Împăcarea	263
Art. 162. Termenele de prescripție a executării pedepsei	278
Art. 167. Calculul termenului de reabilitare	278
Art. 169. Efectele reabilitării de drept sau judecătorești	279
Art. 174. Săvârșirea unei infracțiuni	279
Art. 175. Funcționar public	283
Art. 177. Membru de familie	327
Art. 189. Omorul calificat	327
Art. 193. Lovirea sau alte violențe	332
Art. 196. Vătămarea corporală din culpă	333
Art. 199. Violența în familie	341
Art. 213. Proxenetismul	344
Art. 226. Violarea vieții private	352
Art. 228. Furtul	354
Art. 229. Furtul calificat	357
Art. 244. Înșelăciunea	364
Art. 249. Frauda informatică	369
Art. 250. Efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos	370
Art. 257. Ultrajul	376
Art. 273. Mărturia mincinoasă	383
Art. 275. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri	394
Art. 288. Neexecutarea sancțiunilor penale	398
Art. 289. Luarea de mită	401
Art. 290. Darea de mită	401
Art. 295. Delapidarea	401
Art. 297. Abuzul în serviciu	403
Art. 298. Neglijența în serviciu	416
Art. 301. Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane	421
Art. 306. Obținerea ilegală de fonduri	425
Art. 308. Infracțiuni de corupție și de serviciu comise de alte persoane	428
Art. 322. Falsul în înscrisuri sub semnătură privată	435
Art. 325. Falsul informatic	437
Art. 327. Falsul privind identitatea	441
Art. 334. Punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat	443
Art. 335. Conducerea unui vehicul fără permis de conducere	452
Art. 336. Conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe	477
Art. 337. Refuzul sau sustragerea de la prelevarea de mostre biologice	503
Art. 338. Părăsirea locului accidentului ori modificarea sau ștergerea urmelor acestuia	504
Art. 342. Nerespectarea regimului armelor și al munițiilor	518
Art. 348. Exercițarea fără drept a unei profesii sau activități	524
Art. 351. Camăta	528
Art. 360. Accesul ilegal la un sistem informatic	530
Art. 367. Constituirea unui grup infracțional organizat	536
Art. 371. Tulburarea ordinii și liniștii publice	542
Art. 372. Portul sau folosirea fără drept de obiecte periculoase	546
Art. 377. Incestul	546
Art. 378. Abandonul de familie	551
INFRAACȚIUNI PREVĂZUTE ÎN LEGI SPECIALE. LEGISLAȚIE CONEXĂ NCP	567
Legea societăților nr. 31/1990	567
Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice	568

Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție	570
Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri.....	597
Legea nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului.....	608
Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor	620
O.U.G. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție.....	629
O.U.G. nr. 55/2002 privind regimul de deținere al câinilor periculoși sau agresivi	629
O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice	635
Legea nr. 46/2003 privind drepturile pacientului.....	638
Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor	638
Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.....	643
Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale	659
Codul vamal (Legea nr. 86/2006)	699
Legea nr. 192/2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator	717
Codul silvic (Legea nr. 46/2008)	717
Legea nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare.....	720
O.U.G. nr. 44/2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale	723
Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare	724
Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal.....	730
Codul fiscal (Legea nr. 227/2015)	749
O.U.G. nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative	757
ANEXE	762
Decizii ale Curții Constituționale relevante (de respingere) privind NCP	762
Decizii ale Curții Constituționale relevante (de respingere) privind Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a NCP	848
Decizii ale Curții Constituționale relevante (de respingere) privind CP 1969.....	863
Decizii ale Curții Constituționale relevante (de respingere) privind legislația conexă NCP	872
Alte hotărâri penale relevante.....	874
Listă de abrevieri	894

CODUL PENAL¹⁾

ART. 3 ACTIVITATEA LEGII PENALE

HOTĂRÂRI PRELABILE PRIVIND DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

Dec. ICCJ (Complet DCD/P) nr. 67/2022

N.N. A se vedea extrasul, la art. 155 NCP.

ART. 4 APLICAREA LEGII PENALE DE DEZINCRIMINARE

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE (DE ADMITERE)

D.C.C. nr. 651/2018

(M. Of. nr. 1083 din 20 decembrie 2018)

„(...) soluția legislativă cuprinsă în art. 4 NCP, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu cele ale unei legi penale de dezincriminare, este neconstituțională.”

N.N. Prin L. nr. 200/2023 (M. Of. nr. 616 din 6 iulie 2023), textul Codului a fost pus în acord cu decizia Curții.

27. **Obiectul** excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 4 NCP, cu denumirea marginală Aplicarea legii penale de dezincriminare și ale art. 595 NCPP, cu denumirea marginală Intervenirea unei legi penale noi. Curtea observă că, în realitate, criticile formulate de autori vizează dispozițiile art. 4 NCP, precum și dispozițiile art. 595 alin. (1) NCPP, texte asupra cărora urmează să se pronunțe prin prezenta decizie și care au următorul cuprins:

Art. 4 NCP: „Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi.”

Art. 595 alin. (1) NCPP: „(1) Când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă intervine o lege ce nu mai prevede ca infracțiune fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea ori o lege care prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa, instanța ia măsuri pentru aducerea la îndeplinire, după caz, a dispozițiilor art. 4 și 6 NCP.”

28. Autorii excepției de neconstituționalitate **susțin** că dispozițiile legale criticate încalcă prevederile constituționale ale art. 1 alin. (5) referitor la calitatea legilor, art. 15 alin. (2) referitor la legea penală mai favorabilă, art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea în fața legii, art. 23 alin. (12) referitor la principiul legalității pedepsei penale, art. 142 alin. (1) referitor la Curtea Constituțională ca garant al supremației Constituției și art. 147 alin. (4) referitor la caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale.

29. Examinând excepția de neconstituționalitate, **Curtea** constată că autorii acesteia critică soluțiile legislative consacrate de art. 4 NCP și art. 595 alin. (1) NCPP, deoarece nu vizează ipoteza în care legea penală incriminatoare este constatată neconstituțională – caz în care ea încetează să mai producă efecte juridice - sau este afectată în orice alt mod printr-o decizie a Curții Constituționale. Astfel, se arată că efectele juridice ale abrogării sunt aceleași cu efectele constatării neconstituționalității legii penale vechi de incriminare și că încetarea efectelor legii penale vechi de incriminare constatate neconstituționale trebuie să aibă efect retroactiv. Autorii mai susțin că nu este admisibil ca producerea efectelor unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare să depindă exclusiv de hazard, respectiv de momentul publicării sale în Monitorul Oficial al României, care poate fi anterior sau ulterior unei hotărâri penale definitive de condamnare, deoarece ar fi discriminatoriu ca decizia să nu producă niciun efect pentru persoana față de care s-a pronunțat deja o hotărâre penală definitivă de condamnare, dar să producă efect pentru persoana care a săvârșit aceeași faptă, dar al cărei proces este încă pe rolul instanțelor de judecată.

30. Analizând aceste critici, Curtea constată că art. 4 NCP referitor la aplicarea legii penale de dezincriminare succede, în economia reglementărilor referitoare la aplicarea în timp a legii penale, principiului activității legii și

¹⁾ Abreviere: NCP (N.r. Având în vedere răspândirea pe scară largă a abrevierii „NCP” pentru Noul Cod penal – fiind utilizată inclusiv pe site-ul oficial al ICCJ, în rezumatul deciziilor –, precum și faptul că, prin utilizarea acesteia, se evită orice confuzie cu vechiul Cod penal, am decis păstrarea abrevierii respective).

reprezintă o primă situație derogatorie de la acesta, în sensul producerii efectelor (favorabile destinatarilor normei) unei legi penale și asupra situațiilor juridice născute anterior intrării sale în vigoare. Potrivit acestuia, „legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi”. În acest sens, potrivit art. 3 alin. (1) L. nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M. Of. nr. 757 din 12 noiembrie 2012, „dispozițiile art. 4 NCP privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii”.

31. Așa fiind, obiectul de reglementare cuprins în art. 4 NCP are în vedere dezincriminarea unei fapte penale atunci când apare o lege nouă care abrogă sau modifică incriminarea și care nu se mai regăsește în alte texte de lege. Dezincriminarea produce efecte retroactive până la data săvârșirii faptei excluse din sfera ilicitului penal indiferent de momentul la care intră în vigoare legea nouă, în timpul procesului penal sau după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

32. De aceea, în ce privește procedura privind cererile și contestațiile formulate în aplicarea art. 4 NCP în cazul faptelor definitiv judecate, legea care dezincriminează produce efecte *ex tunc*, chiar dacă pentru fapta în cauză a intervenit o hotărâre judecătorească definitivă de condamnare. Având în vedere actuala reglementare a Codului de procedură penală, se poate constata cu ușurință că cele două temeuri distincte de împiedicare a acțiunii penale, indicate separat în legislația anterioară – adică fapta nu (mai) este prevăzută de legea penală și lipsa unui element constitutiv al infracțiunii –, sunt contopite într-un singur text – art. 16 alin. (1) lit. b) –, potrivit căruia „acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare, iar când a fost pusă în mișcare nu mai poate fi exercitată dacă: (...) b) fapta nu este prevăzută de legea penală ori nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege”. Or, unificând regimul legii de dezincriminare identificate după un criteriu abstract de referință cu acela al (unor situații de manifestare a) legii penale din perspectiva modificării condițiilor de incriminare, Curtea constată că noul legiuitor penal a trecut de la stadiul aprecierii în abstract la acela al aprecierii în concret a caracterului unei legi ca fiind lege de dezincriminare.

33. Eliminarea incriminării are loc, de regulă, odată cu abrogarea/modificarea sa, dar conceptele de dezincriminare și, respectiv, abrogare, nu se suprapun. Această distincție este cu atât mai importantă cu cât caracterul unei legi de dezincriminare se apreciază în concret. Astfel, deși este adevărat că, în cele mai multe cazuri, dezincriminările intervin prin intermediul abrogării, ele se realizează și prin intermediul modificării textelor legale preexistente.

34. Referitor la aceeași problemă, Înalta Curte de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală a statuat că ipoteza avută în vedere de art. 4 NCP este aceea a faptei care nu mai constituie infracțiune, și nu cea a faptei care pierde un element circumstanțial de agravare adăugat conținutului constitutiv, dar care rămâne în sfera ilicitului penal prin conținutul său constitutiv. Nu există dezincriminare nici atunci când fapta incriminată de norma abrogată este o infracțiune complexă și cel puțin una dintre componentele sale continuă să rămână incriminată de o altă normă (a se vedea Decizia nr. 30 din 19 noiembrie 2015, publicată în M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016).

35. De asemenea, Curtea constată că potrivit dispozițiilor art. 595 alin. (1) NCPP, referitor la Intervenirea unei legi penale noi, „când după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă intervine o lege ce nu mai prevede ca infracțiune fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea ori o lege care prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa, instanța ia măsuri pentru aducerea la îndeplinire, după caz, a dispozițiilor art. 4 și 6 NCP”. Art. 4 NCP are în vedere aplicarea legii penale de dezincriminare, iar art. 6 din același act normativ privește aplicarea legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei. Astfel, art. 6 alin. (1) NCP stabilește că, dacă „după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare și până la executarea completă a pedepsei închisorii sau amenzii a intervenit o lege care prevede o pedeapsă mai ușoară, sancțiunea aplicată, dacă depășește maximumul special prevăzut de legea nouă pentru infracțiunea săvârșită, se reduce la acest maxim”.

36. Domeniul de reglementare a acestor dispoziții are în vedere coexistența unei hotărâri definitive de condamnare sau prin care s-a aplicat o măsură educativă, pe de o parte, și a unei legi ce nu mai prevede ca infracțiune fapta pentru care s-a pronunțat condamnarea ori a unei legi care prevede o pedeapsă sau o măsură educativă mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa, pe de altă parte. Prin urmare, pentru a fi aplicabile dispozițiile art. 595 NCPP este necesar să intervină o lege penală de dezincriminare sau o lege penală mai favorabilă.

37. Pentru determinarea legii penale mai favorabile, consacrată de art. 6 NCP, s-a adoptat criteriul aprecierii în concret, legea penală mai blândă fiind cea care conduce la un rezultat favorabil pentru inculpat, după calcularea pedepsei în raport cu fiecare lege în parte și ținând seama de toate împrejurările cauzei. În aceste situații, înlăturarea pedepsei se dispune numai dacă aceasta urmează să se execute sau este în curs de executare, nu și dacă aceasta a fost suspendată. Curtea constată că nu orice lege penală mai favorabilă poate constitui temei pentru aplicarea dispozițiilor art. 595 NCPP, ci doar acea lege penală care prevede o pedeapsă

mai ușoară decât cea care se execută ori urmează a se executa, pentru că numai în acest fel se respectă voința și logica legiuitorului atunci când a reglementat în cuprinsul art. 6 NCP instituția aplicării legii penale mai favorabile după judecarea definitivă a cauzei, a cărei menire este de a asigura respectarea autorității de lucru judecat. O lege penală poate fi mai favorabilă și din alte perspective (de exemplu, o nouă încadrare juridică a faptei), dar acestea nu se circumscriu ipotezei art. 6 NCP și deci nu pot constitui temei pentru modificarea pedepsei aplicate printr-o hotărâre definitivă.

38. Spre deosebire de legea penală mai favorabilă, incidența legii penale de dezincriminare consacrată de art. 4 NCP este deplină și efectivă atât pentru pedepsele executabile (urmează să se execute sau sunt în curs de executare), cât și pentru cele pentru care s-a dispus suspendarea executării.

39. Așa fiind, Curtea constată că, până în prezent, sfera de incidență atât a art. 4 NCP, cât și a art. 595 alin. (1) NCPP a fost determinată doar de apariția unei legi penale noi după rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă. În ceea ce privește conceptul de lege, Curtea, prin Decizia nr. 146 din 25 martie 2004, publicată în M. Of. nr. 416 din 10 mai 2004, a reținut că acesta are mai multe înțelesuri în funcție de distincția ce operează între criteriul formal sau organic și cel material. Potrivit primului criteriu, legea se caracterizează ca fiind un act al autorității legiuitoare, ea identificându-se prin organul chemat să o adopte și prin procedura ce trebuie respectată în acest scop. Această concluzie rezultă din coroborarea dispozițiilor art. 61 alin. (1) teza a II-a din Constituție, conform căreia „Parlamentul este [...] unica autoritate legiuitoare a țării”, cu prevederile art. 76, art. 77 și art. 78, potrivit cărora legea adoptată de Parlament este supusă promulgării de către Președintele României și intră în vigoare la trei zile după publicarea ei în M. Of. dacă în conținutul său nu este prevăzută o altă dată ulterioară. Cel de-al doilea criteriu, cel material, are în vedere conținutul reglementării, respectiv natura relațiilor sociale reglementate.

40. În plus, Curtea reține că doar legea adoptată de Parlament în condițiile art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituție, potrivit căruia „prin lege organică se reglementează: [...] h) infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora”, poate constitui temei al incidenței art. 4 NCP, cât și a art. 595 alin. (1) NCPP.

41. În ceea ce privește actele Guvernului, în jurisprudența sa în materie, Curtea a reținut că doar ordonanțele de urgență ale Guvernului, care, sub aspect material, conțin norme de reglementare primară, având o forță juridică asimilată cu a legii, pot reglementa în domeniul legii organice, deci sunt susceptibile de a constitui o lege penală nouă (a se vedea Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în M. Of. nr. 517 din 8 iulie 2016, paragrafele 62 și 63, și Decizia nr. 68 din 27 februarie 2017, publicată în M. Of. nr. 181 din 14 martie 2017, paragraful 73).

42. Așa fiind, din cele de mai sus rezultă că, în sensul dispozițiilor art. 4 NCP și art. 595 alin. (1) NCPP, prin „lege” se înțelege doar un act al autorității legiuitoare, primare (Parlamentul) sau delegate (Guvernul).

43. Problema ridicată în prezenta cauză de către autorii excepției este legată de posibilitatea ca un act al Curții Constituționale să poată determina incidența instituției juridice consacrate de prevederile art. 4 NCP, respectiv dezincriminarea, precum și incidența art. 595 alin. (1) NCPP, respectiv o cauză de înlăturare sau de modificare a pedepsei.

44. Din această perspectivă, Curtea constată că posibilitatea producerii unor efecte specifice dezincriminării unei fapte sau specifice intervenirii unei pedepse mai ușoare decât cea care se execută poate fi generată nu numai de o lege nouă de dezincriminare sau o lege penală mai favorabilă, ci și de însăși o decizie a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare. Astfel, dezincriminările intervin atât prin intermediul abrogării/modificării textelor legale preexistente, dar și prin intermediul deciziei Curții Constituționale prin care se admite excepția de neconstituționalitate a unei norme de incriminare, cu consecința constatării neconstituționalității întregului text de incriminare (a se vedea Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în M. Of. nr. 495 din 6 iulie 2015) sau a unui/unor element/e constitutiv/e din conținutul normei de incriminare (a se vedea Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016). În acest din urmă caz, se produce o reconfigurare a elementelor constitutive ale unei norme de incriminare printr-o decizie a instanței de contencios constituțional, sens în care Curtea constată că prin efectele deciziei sale se pot reconfigura anumite infracțiuni. Astfel, prin Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, paragraful 88, s-a statuat că „analiza existenței infracțiunii prevăzute de dispozițiile art. 132 L. nr. 78/2000 trebuie să se raporteze la dispozițiile art. 246 CP 1969 și ale art. 297 alin. (1) NCP astfel cum acestea au fost reconfigurate prin prezenta decizie”.

45. În acest context, referitor la efectele unei decizii a Curții Constituționale asupra unor cauze definitiv soluționate, Curtea reține că legiuitorul a reglementat în Codul de procedură penală un mecanism procedural prin intermediul căruia persoanele îndreptățite pot exercita o cale extraordinară de atac pentru remedierea situației lor în procesele penale, în care a fost invocată o excepție de neconstituționalitate, admisă de Curtea Constituțională după pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive. Acest remediu este cel prevăzut de art. 453 alin. (1) lit. f) NCPP, potrivit căruia „revizuirea hotărârilor judecătorești definitive, cu privire la latura penală, poate fi cerută când: [...] f) hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate ridicate în acea cauză, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate”. Cu privire la instituția revizuirii întemeiate pe acest motiv, prin Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, publicată în M. Of. nr. 185 din 11 martie

2016, Curtea a reținut că, distinct de ipoteza cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a excepției de neconstituționalitate (cauze pendinte), în care decizia de admitere produce efecte *erga omnes*, întrucât ceea ce are relevanță în privința aplicării sale este faptul că raportul juridic guvernat de dispozițiile legii declarate neconstituționale nu este definitiv consolidat, în privința cauzelor care nu se mai află pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a Curții, fiind vorba despre un raport juridic epuizat – *facta praeterita*, decizia de admitere va produce efecte juridice, doar în condiții strict limitative. Pornind de la premisa că incidența deciziei instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte *ex tunc* actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală, și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive, Curtea a reținut însă că declararea neconstituționalității unui text de lege ca urmare a invocării unei excepții de neconstituționalitate nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, ci trebuie să profite autorilor acesteia, care au declanșat controlul de constituționalitate într-o cauză concretă. În aceste condiții, având în vedere importanța principiului autorității de lucru judecat, Curtea a constatat că, pentru a garanta atât stabilitatea raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, o decizie de constatare a neconstituționalității unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizuirii, numai acelei categorii de justițiabili care a invocat excepția de neconstituționalitate în cauze soluționate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial al României a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea, precum și autorilor aceleiași excepții, invocate anterior publicării deciziei Curții, în alte cauze, soluționate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine și stabilitate juridică.

46. Analizând critica de neconstituționalitate care face obiectul prezentului dosar, Curtea observă că aceasta a fost deja soluționată, indirect, prin Decizia nr. 633 din 12 octombrie 2018, publicată în M. Of. nr. 1020 din 29 noiembrie 2018, paragrafele 1014-1015.

47. Astfel, Curtea a statuat că raționamentul dezvoltat în Decizia nr. 126 din 3 martie 2016 rămâne pe deplin aplicabil în ipoteza exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii atunci când privește orice decizie de admitere a unei excepții de neconstituționalitate referitoare la norme de procedură penală ori de drept material penal, dar care nu au ca efect dezincriminarea faptei sau micșorarea limitei maxime a pedepsei.

48. Atunci însă când printr-o decizie a Curții Constituționale se constată neconstituționalitatea totală sau parțială a unei norme de incriminare, decizia echivalează, în privința efectelor, cu o lege de dezincriminare. Acest fapt a fost deja statuat și de către Înalta Curte de Casație și Justiție prin pronunțarea Deciziei nr. 6 din 28 februarie 2017, publicată în M. Of. nr. 284 din 24 aprilie 2017, cu privire la pronunțarea unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, stabilind că „fapta funcționarului public care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, a îndeplinit un act ori a participat la luarea unei decizii prin care s-a obținut, direct sau indirect, un folos patrimonial pentru o persoană cu care s-a aflat în raporturi comerciale intră sub incidența Deciziei Curții Constituționale nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în M. Of. nr. 845 din 13 noiembrie 2015, fiind dezincriminată, indiferent de data îndeplinirii actului ori a participării la luarea deciziei și indiferent de data raporturilor comerciale”.

49. Curtea a reținut că decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție a avut în vedere incidența efectelor unei decizii a Curții Constituționale, cu efect dezincriminator asupra faptei, în cauzele aflate în curs de judecată pe rolul instanțelor judecătorești. Însă, având în vedere efectele acestei tipologii de acte jurisdicționale asupra dreptului substanțial penal, o astfel de decizie a Curții Constituționale trebuie să determine consecințe asupra situației juridice a oricărei persoane care intră sub incidența sa, indiferent de stadiul în care se află procesul penal, deci inclusiv în faza executării hotărârii judecătorești definitive de condamnare sau a hotărârii prin care s-a aplicat o măsură educativă. Producerea unor atare efecte nu este incompatibilă cu prevederile art. 147 alin. (4) din Constituție, potrivit cărora deciziile Curții Constituționale au putere numai pentru viitor (*ex nunc*), întrucât producerea consecințelor pentru trecut nu derivă din aplicarea deciziei Curții, ci din asimilarea efectelor juridice ale actului de jurisdicție constituțională cu cele ale unei legi de dezincriminare.

50. Deciziile instanței constituționale, prin caracterul lor general obligatoriu, creează cadrul necesar aplicării art. 4 NCP privind dezincriminarea, atât pentru cauzele în curs, cât și pentru cele definitiv soluționate, întrucât ele au aptitudinea de a scoate din vigoare o normă de incriminare. Or, în măsura în care art. 4 NCP prevede expres retroactivitatea legii de dezincriminare, toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la faptele dezincriminate încetând prin intrarea în vigoare a legii noi, rezultă că și decizia Curții Constituționale, asimilată ca efecte juridice legii de dezincriminare, trebuie să producă aceleași consecințe, deci să poată constitui temei pentru formularea unei cereri întemeiate pe art. 595 NCPP.

51. În sfârșit, Curtea a considerat că este de neacceptat ca o lege de dezincriminare, care este expresia voinței și opțiunii legiuitorului, manifestată în cadrul marjei sale de apreciere, ca rezultat al politicii penale a statului la un moment dat, și care abrogă o normă care a beneficiat de prezumția de constituționalitate, să aibă efecte atât asupra cauzelor pendinte, cât și asupra celor definitiv judecate, iar o decizie a Curții Constituționale, care sancționează o normă de incriminare, constatând neconstituționalitatea sa, să nu producă efecte asupra cauzelor definitiv soluționate, cu consecința ca persoanele care cad sub incidența acesteia să execute în continuare o pedeapsă, întemeiată pe o normă neconstituțională.

52. Această teză este cu atât mai evidentă cu cât intervenirea unei legi de dezincriminare reprezintă o chestiune de oportunitate, apreciată în exclusivitatea de legiuitor. Or, dacă răspunzând unor motive de oportunitate, legea de dezincriminare își extinde efectele și asupra unor condamnări definitive, cu atât mai mult aceasta trebuie să fie efectul unei decizii de admitere a unei excepții de neconstituționalitate având ca obiect o normă de incriminare, care lipsește de validitate juridică norma legală. A admite că declararea neconstituționalității unei norme de incriminare într-o cauză penală nu ar avea niciun efect asupra situației persoanelor condamnate definitiv la închisoare în alte cauze penale înseamnă a admite că aceste persoane trebuie să continue executarea pedepselor aplicate chiar dacă temeiul legal al condamnării lor a dispărut. În acest caz, nu se mai asigură supremația Constituției și principiul legalității incriminării și executării pedepsei. Este de neconceput ca, în disonanță cu art. 23 alin. (12) referitor la stabilirea și aplicarea pedepsei din Legea fundamentală și art. 7 Nicio pedeapsă fără lege din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, starea de libertate a unei persoane să depindă de cât de repede sau de încet se judecă un proces pentru fapte săvârșite în același moment. Este adevărat că, potrivit Constituției, numai legea penală poate retroactiva, dar, dacă decizia Curții Constituționale vizează o lege penală de incriminare, este inadmisibil ca aceasta să aibă efecte mai restrânse decât cele ale legii de dezincriminare. Astfel, în vreme ce legea este rezultatul unei evaluări a legiuitorului, în acord cu politica penală a statului, decizia Curții Constituționale este rezultatul unui control de constituționalitate în urma căruia norma își pierde validitatea constituțională. Sancțiunea aplicată legii, respectiv lipsirea de efecte juridice, produce consecințe similare abrogării sale, astfel că efectele deciziei Curții Constituționale nu pot decât să fie asimilate cu cele ale unei legi de dezincriminare.

53. Aceste argumente sunt valabile și pentru deciziile Curții Constituționale care au ca efect micșorarea limitei maxime a pedepsei prevăzute de lege.

54. Având în vedere particularitățile situațiilor juridice reglementate de art. 4 NCP și art. 595 NCPP, Curtea constată că acestea dispun și cu privire la situații juridice definitiv judecate, punându-se, astfel, în discuție aspecte legate de securitatea raporturilor juridice cu referire la autoritatea de lucru judecat. Așa fiind, Curtea constată că principiul securității raporturilor juridice are o structură complexă și exprimă, în esență, faptul că cetățenii trebuie protejați contra unui pericol care vine chiar din partea dreptului, contra unei insecurități pe care a creat-o dreptul sau pe care acesta riscă s-o creeze.

55. Referitor la principiul stabilității/securității raporturilor juridice, prin Decizia nr. 404 din 10 aprilie 2008, publicată în M. Of. nr. 347 din 6 mai 2008, Curtea a reținut că, deși nu este în mod expres consacrat de Constituția României, acest principiu se deduce atât din prevederile art. 1 alin. (3), potrivit cărora România este stat de drept, democratic și social, cât și din preambulul Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa. Referitor la același principiu, instanța de la Strasbourg a reținut că unul dintre elementele fundamentale ale supremației dreptului este principiul securității raporturilor juridice (Hotărârea din 6 iunie 2005 pronunțată în Cauza *Androne împotriva României*; Hotărârea din 7 octombrie 2009 pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*).

56. Tot astfel, referitor la principiul autorității de lucru judecat, fundamental în ordinea juridică națională și europeană, precum și la nivelul Curții Europene a Drepturilor Omului, Curtea reține că atingerea adusă acestuia prin legislația națională trebuie să fie strict limitată, derogarea fiind permisă doar dacă o impun motive substanțiale și imperioase (a se vedea, în acest sens, Hotărârea din 7 iulie 2009, pronunțată în Cauza *Stanca Popescu împotriva României*, paragraful 99, și Hotărârea din 24 iulie 2003, pronunțată în Cauza *Ryabkyh împotriva Rusiei*, paragraful 52). Or, normele legale criticate referitoare la aplicarea legii penale de dezincriminare și la intervenirea unei legi penale noi sunt esențiale pentru desfășurarea procesului penal, astfel că o decizie de admitere a excepției de neconstituționalitate referitoare la o normă de incriminare constituie un motiv substanțial și imperios care să justifice derogarea de la principiul autorității de lucru judecat, fiind astfel permisă și posibilă afectarea principiului securității raporturilor juridice. Drept urmare, derogarea menționată se justifică prin intervenirea unui motiv „substanțial și imperios”, respectiv decizia de admitere a Curții Constituționale privind o normă de incriminare.

57. Așa fiind, Curtea constată că instituțiile juridice referitoare la legea penală de dezincriminare, precum și la intervenirea unei legi penale noi există pentru ca nicio persoană să nu fie nevoită să execute o pedeapsă pentru o faptă care nu mai este prevăzută de lege ca infracțiune ori o pedeapsă pentru care legea nouă prevede un prag mai mic decât cel al pedepsei care se execută ori urmează a se executa. Or decizia Curții Constituționale prin care este constatată neconstituționalitatea unei norme de incriminare face ca, de la data publicării sale, fapta incriminată și considerată anterior socialmente periculoasă să nu mai existe, adică produce efecte similare unei legi de dezincriminare. Împrejurarea că legiuitorul nu intervine pentru a pune de acord dispozițiile de incriminare constatate neconstituționale cu decizia Curții Constituționale nu constituie un argument pentru respingerea cererilor de înlăturare a pedepselor aplicate, întrucât, per a contrario, decizia Curții Constituționale de constatare ca neconstituțională a unei norme de incriminare ar fi lipsită de efectele sale general obligatorii, consacrate de art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală.

58. În fine, analizând criticile formulate de autorii excepției sub aspectul redat la paragraful 10 din prezenta decizie, Curtea constată că doar o decizie de admitere a unei excepții de neconstituționalitate poate avea

efecte asupra unei norme de incriminare în vigoare. Deciziile de respingere pronunțate de către Curtea Constituțională nu au această putere, întrucât în aceste situații instanța de control constituțional, fie nu se pronunță pe fondul excepției de neconstituționalitate (o respinge ca inadmisibilă), fie se pronunță pe fond, dar găsește textul în acord cu Legea fundamentală (respinge excepția ca neînțeleasă). Prin urmare, orice decizie de admitere a Curții Constituționale referitoare la o normă de incriminare care are ca efect dezincriminarea totală sau parțială a unei infracțiuni sau care influențează, în sensul reducerii, limita maximă a pedepsei prevăzute de lege pentru o anumită infracțiune (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 633 din 12 octombrie 2018, paragraful 1010), intră în sfera de reglementare a art. 595 alin. (1) NCPP și art. 4 NCP.

59. În concluzie, întrucât efectele deciziei de admitere, pronunțate de Curtea Constituțională, privind o normă de incriminare trebuie să fie imediate, aplicabile atât în cauzele pendinte, cât și în cele definitiv judecate, și independent de pasivitatea legiuitorului, Curtea constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 595 alin. (1) NCPP, care nu prevede și decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare ca un caz de înlăturare sau modificare a pedepsei/măsurii educative, și soluția legislativă cuprinsă în art. 4 NCP, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu efectele unei legi penale de dezincriminare, afectează dispozițiile constituționale ale art. 16 alin. (1) privind egalitatea în drepturi a cetățenilor, art. 23 alin. (12) referitor la stabilirea și aplicarea pedepsei și art. 147 alin. (1) și alin. (4) referitor atât la încetarea efectelor juridice ale normelor de incriminare constatate ca fiind neconstituționale, cât și la caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale, precum și dispozițiile art. 7 – Nicio pedeapsă fără lege din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

HOTĂRÂRI PRELABILE PRIVIND DEZLEGAREA UNOR CHESTIUNI DE DREPT

Dec. ICCJ (Complet DCD/P) nr. 6/2015

(M. Of. nr. 257 din 17 aprilie 2015)

„(...) în interpret. art. 4 NCP, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (OMMP nr. 3283/2012; art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a NCP; OMAPP nr. 76/2014 și OMAPP nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea în concreto a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 [în prezent, art. 107] L. nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 [în prezent, art. 109] L. nr. 46/2008”.

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Înch. din 7 ian. 2015, pronunțată în Dos. nr. 22.259/197/2013, ce are ca obiect apelul declarat de Parchetul de pe lângă Jud. Brașov împotriva Sent. pen. nr. 1.649 din 20 iunie 2014 a Jud. Brașov, CA Brașov (SPCM), în temeiul art. 476 alin. (1) raportat la art. 475 NCPP, a sesizat ICCJ pentru a pronunța o hotărâre prelabilă în vederea dezlegării următoarei chestiuni de drept: dacă succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (OMMP nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP; OMAPP nr. 76/2014 și OMAPP nr. 118/2014) a avut sau nu ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț în prezent, cu consecința dezincriminării *in concreto* a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 L. nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 L. nr. 46/2008.

VII. Dispozițiile art. 108 și art. 110 L. nr. 46/2008 – Codul silvic, Ordinele nr. 3.283/2012, 76/2014 și 114/2014 ale ministrului mediului și pădurilor, respectiv ale ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură, dispozițiile art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP, precum și dispozițiile art. 4 NCP **supuse interpretării:**

VII.1. L. nr. 46/2008 – Codul silvic: „Art. 108 [în prezent, art. 107]. (1) Tăierea, ruperea, distrugerea, degradarea ori scoaterea din rădăcini, fără drept, de arbori, puiet și lăstari din fondul forestier național și din vegetația forestieră situată pe terenuri din afara acestuia, indiferent de forma de proprietate, constituie infracțiune silvică și se pedepsește după cum urmează: a) cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă valoarea prejudiciului produs este de cel puțin 5 ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior la data comiterii faptei; b) cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă valoarea prejudiciului produs nu depășește limita prevăzută la lit. a), dar fapta a fost săvârșită de cel puțin două ori în interval de un an, iar valoarea cumulată a prejudiciului produs depășește limita prevăzută la lit. a); c) cu închisoare de la un an la 5 ani, dacă valoarea prejudiciului produs este de cel puțin 20 de ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior la data comiterii faptei; d) cu închisoare de la 2 la 7 ani, dacă valoarea prejudiciului produs este de cel puțin 50 de ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, la data comiterii faptei. (2) Limitele speciale ale pedepselor prevăzute la alin. (1) se majorează cu jumătate, în cazul în care faptele au fost săvârșite în următoarele împrejurări: a) de o persoană având asupra sa o armă sau o substanță narcotică ori paralizantă; b) în timpul nopții; c) în pădurea situată în

arii naturale protejate de interes național; d) de personal silvic. (3) Tentativa se pedepsește”. **Art. 110 în prezent, art. 109.** (1) Furtul de arbori doborâți sau ruși de fenomene naturale ori de arbori, puieti sau lăstari care au fost tăiați ori scoși din rădăcini, din păduri, perdele forestiere de protecție, din terenuri degradate care au fost ameliorate prin lucrări de împădurire și din vegetația forestieră din afara fondului forestier național, precum și al oricăror altor produse specifice ale fondului forestier național constituie infracțiune și se pedepsește după cum urmează: a) cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă valoarea materialului lemnos sustras este de cel puțin 5 ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior; b) cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, dacă fapta a fost săvârșită de cel puțin două ori în interval de un an, iar valoarea cumulată a materialului lemnos depășește valoarea prevăzută la lit. a); c) cu închisoare de la un an la 5 ani, dacă valoarea materialului lemnos sustras este de cel puțin 20 de ori mai mare decât prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior; d) cu închisoare de la 2 la 7 ani, dacă valoarea materialului lemnos sustras depășește de 50 de ori prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior. (2) Limitele speciale ale pedepselor prevăzute la alin. (1) se majorează cu jumătate în cazul în care faptele au fost săvârșite în următoarele împrejurări: a) de o persoană având asupra sa o armă sau o substanță narcotică ori paralizantă; b) în timpul nopții; c) în pădurea situată în arii naturale protejate de interes național; d) de personal silvic”.

VII.2. OMMP nr. 3.283/2012 (M. Of. nr. 667 din 24 septembrie 2012): „**Art. 1.** Se aprobă prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, în valoare de 85 lei. **Art. 2.** La data intrării în vigoare a prezentului ordin, OMMP nr. 2.353/2011 pt. aprob. prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 756 din 27 octombrie 2011), se abrogă”.

VII.3. OMAPP nr. 76/2014 (M. Of. nr. 121 din 18 februarie 2014): „**Art. 1.** Se aprobă prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, în valoare de 101 lei. **Art. 2.** La data intrării în vigoare a prezentului ordin, OMMP nr. 3.283/2012 pt. aprob. prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 667 din 24 septembrie 2012), se abrogă. **Art. 3.** Prezentul ordin se publică în M. Of., P. I, și intră în vigoare la 30 de zile de la data publicării”.

VII.4. OMAPP nr. 118/2014 (M. Of. nr. 154 din 4 martie 2014): „**Art. 1.** La data intrării în vigoare a prezentului ordin, OMAPP nr. 76/2014 pt. aprob. prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 121 din 18 februarie 2014) se abrogă. **Art. 2.** Prezentul ordin se publică în M. Of., P. I”.

VII.5. Art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP stabilește că art. 123 L. nr. 46/2008 va avea următorul cuprins: „**Art. 123.** Prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior se stabilește anual, prin lege, la propunerea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură”.

VII.6. NCP: „**Art. 4.** Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi”.

IX. Înalta Curte de Casație și Justiție

Prin reglementarea în conținutul art. 475 NCPP a condițiilor de admisibilitate a sesizării ICCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, s-a prevăzut posibilitatea anumitor instanțe, printre care și curtea de apel, investită cu soluționarea cauzei în ultimă instanță, care atunci când constată, în cursul judecății, existența unei chestiuni de drept de a cărei lămurire depinde soluționarea pe fond a cauzei și asupra căreia instanța supremă nu a statuat încă printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, să sesizeze ICCJ în vederea pronunțării unei hotărâri prin care să se dea rezolvare de principiu respectivei probleme de drept.

Din analiza dispozițiilor legale menționate rezultă că sub aspectul admisibilității sesizării trebuie îndeplinite cumulativ mai multe cerințe, respectiv existența unei cauze aflate în curs de judecată în ultimul grad de jurisdicție pe rolul uneia dintre instanțele arătate expres în norma de reglementare, soluționarea pe fond a acelei cauze să depindă de lămurirea chestiunii de drept ce formează obiectul sesizării, iar problema de drept să nu fi fost încă dezlegată de ICCJ prin mecanismele legale ce asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către instanțele judecătorești sau să nu facă în prezent obiectul unui recurs în interesul legii.

În ceea ce privește sesizarea formulată de CA Brașov (SPCM) se constată că este îndeplinită prima condiție privind existența unei cauze pendinte aflate în curs de judecată în ultimă instanță, aceasta fiind investită cu soluționarea apelului formulat de Parchetul de pe lângă Jud. Brașov împotriva Sent. pen. nr. 1.649 din 20 iunie 2014 pronunțate de Jud. Brașov în Dos. nr. 22.259/197/2013 prin care s-a dispus achitarea inculpaților M.V., M.M.V., M.M. și J.F.B. pentru săvârșirea, în concurs real, a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier, prevăzută de art. 108 alin. (1) lit. b), alin. (2) lit. b) L. nr. 46/2008, și furt de arbori din păduri ale fondului național, prevăzută de art. 110 alin. (1) lit. b), alin. (2) lit. b) L. nr. 46/2008, cu aplicarea art. 33 lit. a) CP.

De asemenea, este realizată și cea de-a doua cerință referitoare la legătura dintre chestiunea de drept sesizată și soluționarea pe fond a apelului declarat de Parchetul de pe lângă Jud. Brașov, hotărârea prealabilă având în acest caz o influență directă asupra deciziei ce va fi dată de instanța de control judiciar (CA Brașov) cu privire la modul de dezlegare a raportului juridic de drept penal dedus judecății, sub aspectul aprecierii asupra incriminării în continuare a infracțiunilor privitoare la regimul silvic.

Se constată îndeplinită și cea de-a treia condiție de admisibilitate a sesizării. Astfel, chestiunea de drept ce a făcut obiectul sesizării instanței nu a primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu face obiectul unui asemenea recurs, așa cum rezultă din Adresa nr. (...) a procurorului-șef Secției judiciare, Serviciul judiciar penal din cadrul Parchetului de pe lângă ICCJ.

Sesizarea ICCJ cu prezenta chestiune de drept a fost determinată de succesiunea de acte normative care stabileau prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, modificarea prin art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP a dispozițiilor art. 123 L. nr. 46/2008 care impun obligația stabilirii acestui preț prin lege, fapt ce a determinat imposibilitatea stabilirii valorii unui metru cub de masă lemnoasă pe picior și, pe cale de consecință, dezincriminarea în concret a infracțiunilor prevăzute de art. 108 și art. 110 L. nr. 46/2008.

Prealabil analizării pe fond a chestiunii de drept ce face obiectul sesizării se impune a fi făcută precizarea că, după data formulării sesizării a fost adoptată L. nr. 4/2015 pt. aprob. prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 18 din 9 ianuarie 2015).

După intrarea în vigoare a NCP (1 februarie 2014), în cuprinsul L. nr. 46/2008 au fost incriminate, în continuare, în art. 108 faptele de: tăiere, rupere, distrugere, degradare ori scoaterea din rădăcini, fără drept, de arbori, puieti sau lăstari din fondul forestier național și din vegetația forestieră situată pe terenuri din afara acestuia, indiferent de forma de proprietate și în art. 110 fapta de: furt de arbori doborâți sau rupti de fenomene naturale ori de arbori, puieti sau lăstari care au fost tăiați ori scoși din rădăcini, din păduri, perdele forestiere de protecție, din terenuri degradate care au fost ameliorate prin lucrări de împădurire și din vegetația forestieră din afara fondului forestier național, precum și al oricărui altor produse specifice ale fondului forestier național.

Până la adoptarea L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP, prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior se stabilea, în conformitate cu dispozițiile art. 123 Codul silvic anterior, prin ordin al conducătorului autorității publice centrale care răspundea de silvicultură.

Conform OMMP nr. 3.283/2012 (M. Of. nr. 667 din 24 septembrie 2012), prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior era de 85 lei.

Prin art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP, s-a modificat conținutul art. 123 L. nr. 46/2008 și s-a stabilit că „Prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă se stabilește anual, prin lege, la propunerea autorității publice centrale care răspunde de silvicultură”.

Ulterior, prin OMAPP nr. 76/2014 (M. Of. nr. 121 din 8 februarie 2014), a fost aprobat prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior la valoarea de 101 lei.

În art. 3 din ordinul menționat se prevedea că acesta intră în vigoare în termen de 30 de zile de la momentul publicării în M. Of. al României, P. I, iar de la acest moment se abrogă OMMP nr. 3.283/2012.

Anterior intrării în vigoare a OMAPP nr. 76/2014 (intrarea în vigoare fiind supusă unui termen de 30 de zile de la publicarea în M. Of. al României, P. I) – ca urmare a modificărilor legislative intervenite prin adoptarea L. nr. 187/2012 – prin OMAPP nr. 118/2014 (M. Of. nr. 154 din 4 martie 2014), a fost abrogat OMAPP nr. 76/2014. Ca atare, dispozițiile acestui ordin nu au intrat în vigoare și nu au produs nicio consecință sub aspectul modificării valorii unui metru cub de masă lemnoasă pe picior.

Eficiența juridică a unui act legislativ (incluzând aici și ordinul emis de puterea executivă în baza unei delegări exprese și limitative de la puterea legiuitoare, denumită în doctrină lege în sens impropriu) încetează, în sensul că nu mai este aplicabil, atunci când este scos din vigoare, iar calea principală prin care se realizează aceasta este abrogarea, care poate fi tacită, totală sau parțială.

Indiferent de forma abrogării (tacită, totală sau parțială), actul legislativ care conține o asemenea dispoziție nu își produce efectul abrogator decât în momentul când a intrat în vigoare; așadar, actul legislativ își produce efectele până la momentul intrării în vigoare a actului abrogativ (o lege moare în momentul când naște eficiența legii abrogatoare).

Or, în situația prezentată, actul legislativ care conținea dispoziția abrogatoare nu a intrat în vigoare, fiind la rândul său abrogat printr-un act legislativ emis de aceeași autoritate publică centrală, act cu aceeași forță juridică.

Nici prin adoptarea art. 202 pct. 8 L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP nu se poate susține că a intervenit o abrogare a OMMP nr. 3.283/2012 în condițiile în care stabilește în conținutul art. 123 L. nr. 46/2008 nivelul actului normativ (lege) prin care urmează a se stabili anual prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior.

În acest context, al succesiunii de acte normative și al existenței unei dispoziții în legea specială, care obligă legiuitorul să stabilească anual prin lege prețul mediu al unui metru cub de material lemnos pe picior, fără o materializare în plan legislativ a acestei obligații la momentul formulării sesizării instanței supreme cu soluționarea chestiunii de drept suspusă dezlegării și în condițiile în care limita valorică este un criteriu de incriminare în cazul infracțiunilor la regimul silvic, s-a ridicat problema dezincriminării textelor privind infracțiunile prevăzute în art. 108 [în prezent, art. 107] și art. 110 [în prezent, art. 109] L. nr. 46/2008 (Codul silvic).

În interpretarea dispozițiilor art. 4 NCP, aprecierea intervenirii dezincriminării unei fapte se face *in abstracto*, în sensul că aceasta operează doar atunci când fapta prevăzută de legea penală veche nu se mai regăsește sub nicio formă în legea nouă. Prin urmare, modificarea conținutului constitutiv al infracțiunii, având consecințe asupra domeniului de incidență a textului incriminator, nu atrage incidența legii de dezincriminare, ci doar incidența acesteia ca o lege penală mai favorabilă.

Or, după intrarea în vigoare a NCP (1 februarie 2014), legiuitorul a incriminat în continuare în art. 108 și art. 110 L. nr. 46/2008 faptele de tăiere ilegală de arbori din fondul forestier național și furt de arbori din fondul forestier național, dispoziții care se referă în mod explicit la evaluarea prejudiciului în raport cu prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior la data comiterii faptei, limita valorică fiind în continuare criteriu de incriminare, astfel cum s-a statuat și prin Decizia în interesul Legii nr. 12/2008 pronunțată de ICCJ – SU.

Din analiza conținutului dispozițiilor art. 108 și art. 109 L. nr. 46/2008 rezultă că acestea sunt norme penale incomplete care se completează cu prevederile actului normativ emis în condițiile stabilite în art. 123 din legea specială (ordin al autorității publice centrale care răspunde de silvicultură, respectiv lege) în baza propunerii autorității publice centrale care răspunde de păduri.

Pornind de la distincția făcută de doctrină între normele de trimitere și cele de referire (V. Dongoroz, *Drept penal*, filele 77-78, care a stabilit drept criteriu de separare raportul care se creează între norma de trimitere și norma de referire), în sensul că norma de referire se întrecește cu perceptul sau sancțiunea, raportându-se la disciplinarea juridică stabilită de o altă normă, pe când norma de trimitere absoarbe complet disciplina juridică stabilită de norma împrumutată astfel că orice modificare ulterioară/interioară adusă normei împrumutată nu mai poate influența norma de trimitere, și în cazul infracțiunilor la regimul silvic (cu referire la art. 108 *[în prezent, art. 107]* și 110 *[în prezent, art. 109]*) suntem în prezența unor norme de referire care se completează cu ordinul autorității publice centrale ce răspunde de păduri, respectiv cu dispozițiile din lege în baza propunerii autorității publice centrale ce răspunde de păduri și orice modificare a acestor acte normative influențează prejudiciul, ce determină prin cuantumul său incriminarea faptei (în formă simplă sau agravată).

În concret, actul completator care va întregi norma de referire (textele art. 108 și art. 109 L. nr. 46/2008) este OMMP nr. 3283/2012, iar începând cu 9 ianuarie 2015, norma completatoare o reprezintă L. nr. 4/2015 pentru aprobarea prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 18 din 9 ianuarie 2015).

Interpretarea că prin modificarea disp. art. 123 L. nr. 46/2008 în sensul celor enunțate a intervenit o abrogare implicită a OMMP nr. 3283/2012, fapt ce ar conduce la imposibilitatea stabilirii prețului mediu pe metru cub de masă lemnoasă pe picior și, pe cale de consecință, la dezincriminarea faptelor la regimul silvic descrise în conținutul art. 108 *[în prezent, art. 107]* și art. 110 *[în prezent, art. 109]* din legea specială, nu poate fi primită întrucât, în lumina dispozițiilor art. 5 alin. (2) L. nr. 187/2012, în cazul abrogării normei completatoare, norma incompletă va păstra elementele preluate de la aceasta, (...) în forma existentă la data abrogării, în afară de situația în care legea dispune altfel.

Prin urmare, chiar dacă s-ar aprecia ca fiind abrogate dispozițiile OMMP nr. 3283/2012, ele își produc efectele în virtutea îngăduinței noii legi care, în normele tranzitorii, a prevăzut în mod explicit că norma incompletă va păstra elementele preluate de la norma completatoare.

Având însă în vedere că prin L. nr. 4/2015 pt. aprob. prețului mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (M. Of. nr. 18 din 9 ianuarie 2015), s-a modificat valoarea unui metru cub de masă lemnoasă pe picior, de la 85 lei la 115 lei, suntem în ipoteza intervenirii mai multor dispoziții cu caracter normativ, prin care s-a modificat criteriul de stabilire a valorii pagubei, ce determină prin quantum incriminarea faptei sau agravarea încadrării juridice, pentru faptele aflate în curs de judecată, se pune problema aplicării legii penale mai favorabile. Ca atare, majorarea valorii acestuia poate atrage, pentru cauzele aflate în curs de judecată, ce au ca obiect infracțiunile prevăzute de art. 110 L. nr. 46/2008, fie incidența dispozițiilor art. 4 NCP și ale art. 3 alin. (1) L. nr. 187/2012, fie incidența dispozițiilor art. 5 NCP, după caz.

În consecință, față de considerentele anterior expuse, în interpret. art. 4 NCP, succesiunea de acte normative cu privire la prețul mediu al unui metru cub de masă lemnoasă pe picior (OMMP nr. 3.283/2012; art. 202 pct. 8 n L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP; OMAPP nr. 76/2014 și OMAPP nr. 118/2014) nu a avut ca efect imposibilitatea stabilirii acestui preț și, pe cale de consecință, nu a condus la dezincriminarea *in concreto* a infracțiunilor de tăiere fără drept de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 108 *[în prezent, art. 107]* L. nr. 46/2008, și de furt de arbori din fondul forestier național, prevăzută de art. 110 *[în prezent, art. 109]* L. nr. 46/2008.

Dec. ICCJ (Complet DCD/P) nr. 30/2015

(M. Of. nr. 14 din 8 ianuarie 2016)

„(...) în situația unei infracțiuni de înșelăciune comise sub imperiul CP 1969, care a produs un prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei, modificarea noțiunii de «consecințe deosebit de grave» în NCP nu produce efectele prevăzute de art. 4 NCP și nici pe cele prevăzute de art. 3 alin. (1) L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP și nu conduce la dezincriminarea infracțiunii de înșelăciune”.

I. Titularul și obiectul sesizării

Prin Înch. din data de 16 sep. 2015, pronunțată în Dos. nr. 121/62/2014, CA Brașov – SP a sesizat ICCJ pentru a pronunța o hotărâre prealabilă în vederea dezlegării de principiu a următoarei probleme de drept „dacă în situația unei infracțiuni de înșelăciune (dar și a altor infracțiuni, de pildă, furtul calificat), comise sub imperiul legii anterioare, prin modificarea conținutului noțiunii de „consecințe deosebit de grave” și existența unui prejudiciu sub pragul de 2.000.000 lei are loc o dezincriminare parțială (a formei agravate), prin modificarea cerințelor de tipicitate ca trăsătură esențială a infracțiunii”.

X. Dispoziții legale incidente

Art. 1 alin. (1) NCP: „Legalitatea incriminării. *Legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni”.* **Art. 4 NCP: „Aplicarea Legii penale de dezincriminare.** *Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă. În acest caz, executarea pedepselor, a măsurilor educative și a măsurilor de siguranță, pronunțate în baza legii vechi, precum și toate consecințele penale ale hotărârilor judecătorești privitoare la aceste fapte încetează prin intrarea în vigoare a legii noi”.* **Art. 244 NCP: „Înșelăciunea.** *(1) Inducerea în eroare a unei persoane prin prezentarea ca adevărată a unei fapte mincinoase sau ca mincinoasă a unei fapte adevărate, în scopul de a obține pentru sine sau pentru altul un folos patrimonial injust și dacă s-a pricinuit o pagubă, se pedepsește cu închisoarea de la 6 luni la 3 ani. (2) Înșelăciunea săvârșită prin folosirea de nume sau calități mincinoase ori de alte mijloace frauduloase se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani. Dacă mijlocul fraudulos constituie prin el însuși o infracțiune, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni”.*

Art. 3 alin. (1) L. nr. 187/2012 pt. punerea în aplic. a L. nr. 286/2009 priv. NCP: *„Dispozițiile art. 4 NCP privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii”.*

XII. Înalta Curte de Casație și Justiție

A. Cu privire la condițiile de admisibilitate ale sesizării. ICCJ constată că a fost sesizată cu două chestiuni de drept: dezincriminarea parțială a infracțiunii de înșelăciune cu consecințe deosebit de grave și dezincriminarea parțială a infracțiunii de furt cu consecințe deosebit de grave. Dintre acestea, doar chestiunea privind infracțiunea de înșelăciune cu consecințe deosebit de grave face obiectul dosarului CA Brașov, astfel încât ICCJ se va pronunța în ceea ce privește problema de drept incidentă în cauza pendinte.

Se constată că este îndeplinită condiția privind existența unei cauze pendinte aflate în ultimul grad de jurisdicție, CA Brașov fiind investită cu soluționarea apelului declarat împotriva Sentinței penale nr. 284 din 18 februarie 2015, pronunțată de Jud. Brașov.

Este realizată și cerința referitoare la legătura dintre chestiunea de drept sesizată și soluționarea apelului, deoarece Ministerul Public a criticat nelegalitatea reținerii în încadrarea juridică a agravantei speciale prevăzute de art. 215 alin. (5) CP 1969, arătând, în esență, că noțiunea „consecințe deosebit de grave” s-a modificat prin majorarea pragului de la 200.000 lei la 2.000.000 lei și că, pentru a putea fi reținută săvârșirea infracțiunii de înșelăciune care a produs consecințe deosebit de grave, ca element constitutiv al acesteia, conform noii legislații, se cere existența unui prejudiciu mai mare de 2.000.000 lei, astfel că în speță operează dezincriminarea.

De asemenea, problema de drept cu care a fost sesizată instanța supremă nu a primit încă o rezolvare printr-o hotărâre prealabilă sau printr-un recurs în interesul legii și nici nu s-a comunicat de către procurorul general al Parchetului de pe lângă ICCJ că ar face obiectul unui asemenea recurs.

Sub acest aspect, prin Dec. ICCJ (SU) nr. VIII/2007, dată în recurs în interesul legii (M. Of. nr. 733 din 30 octombrie 2007), și prin Dec. nr. 12/2015 (M. Of. nr. 409 din 10 iunie 2015), pronunțată de Completul DCD/P, instanța supremă a stabilit cu valoare de principiu influența schimbării cuantumului consecințelor deosebite de grave asupra mecanismului aplicării legii penale mai favorabile în ipoteza faptelor definitiv judecate, fără a se pronunța în mod direct asupra excluderii caracterului legii noi ca fiind o lege de dezincriminare.

B. Cu privire la problema de drept ce face obiectul sesizării. Problema de drept are în vedere aplicarea legii penale mai favorabile până la judecarea definitivă a cauzei, și nu aplicarea legii penale de dezincriminare. Faptul că în Codul penal în vigoare nu mai este prevăzută o formă calificată ce presupunea un element circumstanțial agravant adăugat conținutului constitutiv nu produce consecințele juridice proprii dezincriminării. Înlăturarea elementului circumstanțial agravant, ca urmare a intervenirii unei legi noi, conduce la abrogarea formei calificate, și nu la dezincriminarea faptei.

Retroactivitatea legii de dezincriminare este prevăzută expres de art. 4 NCP, potrivit căruia „Legea penală nu se aplică faptelor săvârșite sub legea veche, dacă nu mai sunt prevăzute de legea nouă”. Textul este completat prin dispozițiile art. 3 alin. (1) L. nr. 187/2012, potrivit căruia dispozițiile art. 4 NCP privind legea penală de dezincriminare sunt aplicabile și în situațiile în care o faptă determinată, comisă sub imperiul legii vechi, nu mai constituie infracțiune potrivit legii noi, datorită modificării elementelor constitutive ale infracțiunii, inclusiv a formei de vinovăție, cerută de legea nouă pentru existența infracțiunii. Ipoteza avută în vedere este aceea a faptei care nu mai constituie infracțiune, și nu cea a faptei care pierde un element circumstanțial de agravare adăugat conținutului constitutiv, dar rămâne în sfera ilicitului penal prin conținutul său constitutiv. Nu există dezincriminare nici atunci când fapta incriminată de norma abrogată este o infracțiune complexă și cel puțin una dintre componentele sale continuă să rămână incriminată de o altă normă.

Astfel, vor fi incidente dispozițiile referitoare la dezincriminare doar atunci când, sub legea veche, fapta se putea comite atât cu intenție, cât și din culpă, dar comiterea din culpă (reținută în cazul inculpatului) nu mai este avută în vedere de legea nouă. Așa se întâmplă, de pildă, în cazul infracțiunii de nedenunțare (art. 266 NCP) ca efect al modificării regulii privind sancționarea omisiunii [art. 16 alin. (6) NCP]. Tot astfel, tulburarea de posesie comisă fără a utiliza constrângerea sau desființarea ori mutarea semnelor de hotar, incriminată de art. 220 alin. (1) CP 1969, își pierde caracterul infracțional sub imperiul NCP (art. 256), protecția valorii sociale în